

PETRŐCZI ÉVA
KÉT „GESAMTKUNSWERK” SZARVASSZOBOR-
ÉS A 42. ZSOLTÁR

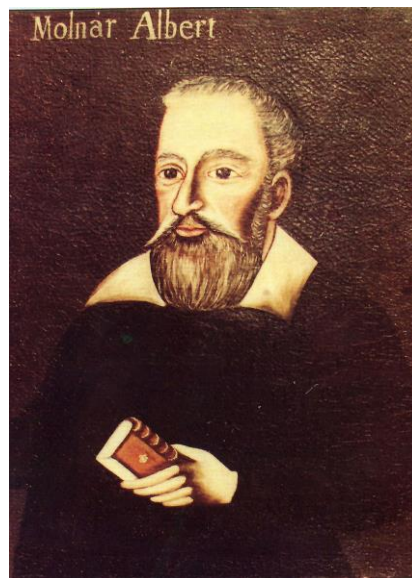

Ahogy utólag látom, még előkelő, híres galériák is meg-meghirdetnek olyan, az *art déco* jegyében, tehát a hagyományos ábrázolásokat a modern díszítés, a dekoratív expresszionizmus jegyében kínáló bronz szarvas szobrokat, mint a mi két, itt látható, szívünknek nagyon kedves házi címerállatunk.

Az *art déco* Nyugat-Európában már 1910-től elterjedt, de nálunk voltaképpen csak húsz évig hódított, 1920 és 1940 között. Ennek a kerámia, üveg és fémtárgyakon, bútorokon, ékszereken, s az építészetben is egy ideig eluralkodó stílusnak egyik jellemzője bizonyos szögletesség és gyakran a „geometrikus” jelleg. A mi két fős kis szarvascsordánk, amelyet nem egy elegáns galériában, hanem egy aprócska régiségboltban találtam, számunkra megvásárlásuk óta a Gesamtkunstwerk (e művészeti ágakat egyesítő, több műfajt egyetlen mű szolgáltatába állító!) wagneri fogalmát juttatja az eszünkbe, zenei emlékeink mellett.

Ez a korántsem röpké és múlandó gondolat aligha véletlen, s most, Szenci Molnár Albert születésének 450. évfordulója évében

még erősebben felébredt bennünk. Azaz, bennem és többek között Szenci Molnár-kutató férjemben, Szabó Andrásban, aki a debreceni Református Kollégium Kántusának baritonjaként sokszor, sok feldolgozásban énekelt a 42. zsoltárt. Nagy örömmel hallgattunk ezt az éneket az általunk rendezett 2007-es csurgói nemzetközi Zsoltárkonferencián épp úgy, mint most, 2024 áprilisának végén, amikor a révkomáromi Selye János Egyetem Hittudományi Karának előadói között lehettünk, s a tudományos tanácskozás megnyitója éppen ennek a psalmusnak közös, orgonakísérettel gazdagított előadása volt.

Szenci Molnár Albert
(Szenc, 1574. augusztus 30. –
Kolozsvár, 1634. január 17.) magyar református lelkész, nyelv-
tudós, filozófus, zsoltárköltő, egyházi író, műfordító.

Éneklés közben ott, Jókai szülővárosában felidéződött bennem két levelező teológiai hallgatói esztendőm, amikor részese lehettem annak a szép helyi szokásnak, hogy abban az időben a hittudományi tanulmányokat választó diákok és tanáraik e „szarvasos” zsoltár minden strófáját végig énekelve vettek úrvacsorát. Továbbá az az emlék is felmerült, hogy ezt a zsoltárt nagy örömmel fűjtam angol, amerikai, német, svájci és holland templomokban. Sőt, végig böngésztem egy anyámtól örökölt francia nyelvű zsoltároskönyvben

Thédore de Bèze eredeti szövegét. Ennek teljes textusa Szenci Molnár Albert – Sütő Andrást idézve – „mindmáig századokat énekeltető” fordításában így hangzik, az ő egykori szövegét korhűen idézve:

„42. Zsoltár

T. B.

Külömb-külömb panaszi Dávidnak

*Mint az szép híves patakra
Az szarvas kívánkozik,
Lelkem úgy ohajt Uramra,
És hozzá fohászkodik.
Tehozzád, én Istenem,
Szomjúhozik én lelkem,
Vajjon színed eleiben
Mikor jutok, élő Isten?*

*Könnyhullatásim énnékem
Kenyerem éjjel-nappal,
Midőn azt kérdik éntőlem:
Hol Istened, kit vártál?
Ezen lelkem kiontom,
És házadat ohajtom,
Hol az hívek seregiben
Örvendek szép éneklésben.*

*Én lelkem, mire csüggedsz el,
Mit keseregsz ennyire?
Bízzál Istenben, s' nem hágy el,
Kiben örvendek végre,
Midőn hozzám orcáját
Nyújtja szabadítását.
Óh, én kegyelmes Istenem
Melly igen kesereg lelkem!
Mert terólad emlékezem
Ez Jordánnak földéről,
Szent helyedre igyekezem,
Ez Hermon kis hegy mellől.*

*Mélység kiált mélséget,
Midőn én fejem felett
Az sok sebes víz megindól,
Mint egy erős hab, megzúdól.*

*Sebessége árvizednek
És az nagy zúgó habok
Énrajtam öszveütköznek,
Mégis hozzád óhajtok,
Mert úgy megtartasz nappal,
Hogy éjjel vigassággal
Dicséreteket éneklek
Néked, erős őrizőmnek.*

*Mondván: Isten én köszálam,
Mire felejtesz így el?
Ellenségim vadnak rajtam,
Gyászban járok veszéllel,
Mert az ő hamis nyelvek
Csontaimban megsértnek,
Mert így bosszontnak ellened:
Lássuk, hol vagyon Istened.*

*Én lelkem, mire csüggedsz el,
Mit kesergesz ennyire?
Bízzál Istenben: Nem hagy el,
Kiben örvendek végre,
Ki nékem szemlátomást
Nyújt kedves szabadulást,
Nyilván megmutatja nékem,
Hogy csak ő az én Istenem.”*

A hét strófa mindegyikének szövegében nyilvánvaló, hogy e versszakok szépsége épp úgy örökérvényű, (az énekeskönyvi változatban is!) mint az általam véletlenül föllelt, a közhelyes porcelán és bronz „bögő szarvas”-ábrázolásokhoz képest modern „zsoltárból kiszökkent”, miniatűr szobroké, amelyek ma is üzennek nekünk, figyelmeztetnek bennünket. Szakrális tartalmuk mellett

emlékeztetnek bennünket többek között arra, hogy a mi, egy rövid ideig Németországban kántorként szolgáló, s korábban, a heidelbergi Kazimir Kollégiumban minden napját társaival együtt kora reggel zsoltárokkal köszöntő Albertus Molnárunk költői szépségű, sok fájdalmat és reménységet közvetítő eredeti szövege nem csak 1607-ben, a *Psalterium* megjelenésének évében, s az azt követő néhány generáció számára volt érvényes, hanem most, a mi jelen időnkben, ebben a mi gyakran zivataros és vérzivataros huszonegyedik századunkban, az ő születésének 450. születésnapját ünnepeelve is. Hiszen Szenc szülötte kétségtelenül egyszerre volt az írott szó és a zene embere – tehát igazi Gesamtkunstwerk-egyéniség, többszáz évvel a wagneri fogalom létrejötte előtt. Nyitott, mindig megújulni kész egyéniségét számos műfajából megismerve biztos vagyok abban, hogy ennek a két kis, nagyjából a harmincas években készült szarvas-szobornak épp úgy tudna örülni, mint a 42. zsoltár újabb feldolgozásainak, a jelen vallásos közösségeit figyelembe vevő, módosított szövegeinek, szóljanak bármely nyelven, bármilyen zenei stílusban, akár gospelbe hajlóban!

42. Zsoltár (Bourgeois, 1551) (2:47)

42. Zsoltár (Bourgeois, 1551) · Kecskés Ensemble
(A magyar protestantizmus énekeiből 1550-1750)

© Kecskés András

42. Zsoltár (3:52)

Előadja: Kővári Eszter Sára (ének) és Peltzer Ferenc (gitár)
A felvétel 2021 decemberében készült, a Budapesti Unitárius Egyházközösség templomában.

ZSOLTÁROK 42. Mint a szép híves patakra (3:27)

Béres Ferenc (ének), Kovács Endre (orgona)

© 1997 HUNGAROTON RECORDS LTD.

Mint a Szép Híves Patakra (3:34)

© 2024 Keresztény Énekek 2024-02-09

Claude Goudimel - 42. genfi zsoltár (Psalm 42) - In Memoriam Prof.

Dr. Oláh Éva (2:11)

Vezényel: Fógel-Veres Anett, karnagy

A felvétel a 6. Zenélő Medikusok Jótékonyági Koncerten készült.

42. genfi zsoltár - Mint a szép híves patakra (2:34)

(Részlet a Vox Nova Baptista Férfikar hangversenyéből a Fasori Református Templomban, 2009. 09. 19-én. A filmet a PAX TV mutatta be. A filmet a Magyarországi Baptista Egyház megbízásából a Charis Mediával közösen a Fárosz Alapítvány készítette

Orgonaimprovizáció a 42. zsoltár dallamára - Záróhangverseny

2016. (6:43)

Orgonál: Monostori Ferenc és Tasi Csaba

(A Dunamelléki Református Kántorképző záróhangversenye a Budapest-Kálvin téri református templomban 2016. július 29.)

Mendelssohn | 42. zsoltár – Wie der Hirsch schreit (25:04)

Streicherakademie Bozen és a Collegium Musicum Bruneck
előadásában Clau Scherrer vezényletével

Sabina von Walther, szoprán szólójával

(09.11.2019 Brixeni székesegyház)

42. Zsoltár / Psalm 42. (paraphrase) – Szimfonikus

Istentisztelet 2023 (5:42)

Zene és szöveg: Fóris Rita, Fóris Rita Feldolgozta: Somogyi Zsigmond
Szóló: Eöry Viktória, Reichert Aletta, Koncsárd Balázs,
zongora: Tímár Benjámín Vezényel: Somogyi Zsigmond

(Körúti Baptista Gyülekezetek Kórusa Wesselényi utcai Baptista Gyülekezet -
2023.03.05.)

Tori Kelly – 42. zsoltár (élő) (5:54)

Dics-suli 2018 - Zsoltár 42 (7:50)

A felvétel a 2018-as Nyári dicsőítő iskolában készült.